

ROZWÓJ

dziennik polityczny, społeczny i literacki.

Sobota, dnia 30 sierpnia 1919 roku.

Z Warszawy i z biur ogłosz. warsz. ogłoszenia do „Rozwoju” przyjmuje wyłącznie Centralne biuro ogłoszeń nowego Związku prasy prowinojonałnej — Zgoda № 1 w Warszawie.

Cena prenumeraty:
w ŁODZI:
Kwartalnie Mk. 14.40
Miesięczn. „ 4.80
Za roznośzenie
70 fen. miesięcznie.
Z przea. pocztową:
Kwartalnie Mk. 19.50
Miesięczn. „ 6.50

Kalendarzyk:
Sob. 30. VIII Róży Lim.
Niedz. 31. VIII Rajmunda.
Pon. 1. IV Bł. Bronisławy.
Wt. 1. IV Stefana Kr. Węg.

Redakcja
w Łodzi
Al. Kościuszki 41.
TELEFON 28.

CENA OGŁOSZEN: Przed tekstem lub w tekście 2 marki, za tekstem 65 fenigów, nekrologi 1 marka za wiersz petitowy. Drobne ogłoszenia 10 fen wyraz. Najmniej 80 fen. Ogłoszenia zamiejscowe 10 procent drożej. Artykuły bez oznaczenia honorarium uważa Redakcja za bezpłatne. Można zamawiać „Rozwój” w PABJANICACH u p. Groblińskiego, Nowy Rynek, Kiosk; w ZGIERZU u p. Lacha, Kiosk.

Wojska polskie zajęły Bobrujsk.

(od wł. korespondenta.)

Wilno, 29 sierpnia, godzina 8 wieczór. Dłż godz. 13 min. 35 (1.35 po poł.) bohaterka mja polska zajęła Bobrujsk. Główną rolę w zwycięstwie odegrały tanki, które zmasakrowały przeciela.

Wszczął się silny poptoch wśród armji nieryjacielskiej, która w nieładzie cofa się różmi drogami ku wschodowi. Trzy mosty są zerane, co utrudnia nad wyraz pociąg.

Komunikat sztabu generalnego.
Warszawa, 29 sierpnia. (PAT.) Komunikat sztabu generalnego wojsk polskich.

Front litewsko-białoruski: Na odcinku wschodnim ataki naszej dzielnej piechoty skutecznie wspierane przez oddziały czołgów poraz pierwszy użyte w naszych operacjach doprowadziły pomimo kilku rzędów zasiek i silnych fortyfikacji do zdobycia dnia 28 sierpnia miasta twierdzy Bobrujska. Nieprzyjacieli odrzucony a wschodni brzeg Berezyny, zniszczywszy moty na niej, ostrzeliwał ogniem artylerji miasto, cz został zmuszony do milczenia. Wzięliśmy 30 jeńców, 2 działa, kilkanaście karabinów maszynowych.

Na odcinku Łunińca osiągnęły nasze oddziały po walkach linię Zydkowick-Preperów. Zdobycz nasza na froncie litewsko-białoruskim od dnia 8 do dnia 25 sierpnia: 50 oficerów, 8700 żołnierzy, 15 dział, 86 karabinów maszynowych, 24 parowozy, 485 wagonów, 2 pociągi pancerne, 2 samochody pancerne i ogromną ilość karabinów ręcznych, amunicji artylerji i innych materiałów wojennych.

W zastępstwie szefa sztabu generalnego
Haller, pułk.

Wielki sukces polski wzięli zwycięstwo.
(Od wł. korespondenta.)

Wilno, 29 sierpnia. Czołgi głównie przyczyniły się do rychłego opanowania twierdzy. Działy one sprawnie i wzorowo — ani jeden

nie został zdobyty ani jeden poważnie uszkodzony.

Robiły wprost w szeregiach spustoszenie. Dziś wojska polskie stoją od Moskwy o 659 wiorst, o 90 wiorst dalej niż od Warszawy. Ani Kołczak ani Denikin nie zbliżyli się do tam tak dalece do centrum bolszewickiego.

Ludność Bobrujska wita zwycięzców.

(Od własnego korespondenta.)

Wilno, 29 sierpnia. (wł.) Bobrujsk przed wojną liczył 58,000 mieszkańców, w tem 25,511 prawosławnych, 23,693 żydów i około 3000 katolików. Jest on miastem powiatowem a wyróżnia się tem wśród innych, że posiada olbrzymie przedmieścia (Mińskie i Stuckie) ciągnące się opodal twierdzy na przestrzeni pół mili. Zbudowane są one małemi, drewnianemi domkami, tonącemi w ogrodach.

Ludność powitała z radością wkraczające wojska. Żydzi tylko nie brali w manifestacjach zbyt wyraźnego udziału.

Forteca pierwszorzędna.

(Od własnego koresp.)

Wilno, 29-go sierpnia. (wł.) Bobrujsk jest to twierdza silnie ufortyfikowana pierwszego rzędu, na wysokim brzegu Berezyny, przy ujściu Bobrujki. Ufortyfikowano Bobrujsk w 1810 roku.

Pod względem strategicznym Bobrujsk zajmuje olbrzymie znaczenie. Stanowi on jakoby wrótka do Moskwy i stąd dla bolszewików niezmiernie ważnym był punktem oparcia.

Naturalna granica.

(Od własnego koresp.)

Wilno, 29 sierpnia. Berezyna stanowi około Bobrujska jakby kłapę bezpieczeństwa. Każda armja chcąc kroczyć do Moskwy musi koniecznie ją przebyć. Twierdza jest tylko sztucznym wzmocnieniem samej Berezyny.

100 mk. NAGRODY

1815 5

Otrzyma oddawca kluczyka № 137 z napisem na główce „Łódzki Bank Handlowy”. Administracja „Rozwoju”. Porozumienie listowne

Młody Inżynier,

dobrze ustosunkowany i wprowadzony poszukuje reprezentacji artykułów technicznych na Księstwo Poznańskie. 1795 4

Zgłoszenia do Rozwoju dla „Inżyniera w Poznaniu”

odstąpi od swych praw do Górnego Śląska. W kopalni „Bóg z nami” robotnicy zaprzestali pracy mimo ostrego zakazu władz niemieckich.

Na Śląsk.

Berlin, 29 sierpnia. (PAT.) W wykonaniu warunków traktatu pokojowego odeszło 5,000 amerykańskich żołnierzy, aby nie przez Koblenecję udać na Śląsk. Przybycie ich do Koblenecji spodziewane jest w przeciągu 3 tygodni.

Radzą.

Wiedeń, 29 sierpnia. (PAT.) Bisro Havasa donosi: Rada najwyższa zajmowała się na dzisiejszym posiedzeniu 28 sierpnia sprawą Górnego Śląska.

Misja ententy działa.

Sosnowiec, 29 sierpnia (PAT.) Dziś o godz. 10-ej rano przybyła do Sosnowca komisja ententy z Górnego Śląska i przeprowadzała badania okrucieństw popełnionych przez niemieckich.

Komisja ententy w południe wyjechała i przyjedzie w przyszłym tygodniu, aby osobiście zbadać poszkodowanych.

Rząd niemiecki nie zjadza się.

Nauen, 20 sierpnia (PAT.) Z miarodajnych kół niemieckich donoszą, że stanowisko rządu jest niezmienione. Wbrew doniesieniom rozesłanym do komisji ententy na Górnym Śląsku o tym, jakoby Niemcy nie chciały stawić żadnych przeszkód w sprawie okupacji Górnego Śląska przez wojska ententy, rząd niemiecki nie zrezygnował z suwerennych praw do Górnego Śląska i zrezygnować nie myśli odnośnie do przedwczesnej okupacji Górnego Śląska przez ententę.

Zawsze wybiegi.

Berlin, 29-go sierpnia (PAT.) Urzędowe rozporządzenia donoszą, że rozkaz, aby postępować oględnie przy zwalczaniu ruchu powstańczego na Górnym Śląsku i powstrzymanie się od wykroczeń, musiał być znowu powtórzony, dopóki jednak nie nastanie spokój, nie będzie można znieść praw wyjątkowych.

Wojna z Niemcami na G. Śląsku trwa nadal.

W przededniu interwencji zbrojnej ententy.

Walki trwają.

Sosnowiec, 29 sierpnia (PAT.) Walki na Górnym Śląsku trwają w dalszym ciągu. Odgłos strzałów wcale dochodzi.

Wojska amerykańskie na Górnym Śląsku.

Berlin, 29 sierpnia. (PAT.) Z Kolonii donoszą, iż 8 pułk piechoty amerykańskiej otrzymał

rozkaz natychmiastowego wymarszu na Górny Śląsk w celu pełnienia służby policyjnej.

Komunikaty niemieckie.

Mysłowice, 29 sierpnia. (PAT.) (Komunikat niemiecki). Komisja ententy przeprowadziła swe czynności w Gliwicach. Polskie koła zapowiadają, że dotąd nie zaprzestaną swej pracy, dopóki Górny Śląsk nie będzie należał do Polski. Cała prasa polska stwierdza, że rząd polski nie

Do tego dążą.

Berlin, 29 sierpnia. (PA.) Prasa niemiecka protestuje jak najenergiczniej przeciw rozpowszechnianym w Warszawie przez angielskich korespondentów wiadomościom, jakoby powstanie na Górnym Śląsku zostało spowodowane przez Niemców. Prasa niemiecka dowodzi, że zwalczanie powstania na Górnym Śląsku pokrzyżowało wszelkie plany polskie, dlatego też słychać dziś powszechnie nawoływanie do okupacji Górnego Śląska przez wojska ententy, aby po wycofaniu wojsk niemieckich mogli polacy przygo-

tować nowe powstanie. Powaga rządu niemieckiego w oczach ludności Górnego Śląska znacznie wzrasta, a sympatje do rządu polskiego osłabły.

W sprawie G. Śląska.

Warszawa, 29 sierpnia (PAT). Dziś odbyły się masowe wiece, urządzone przez związek narodowy robotników. Komitet przyłączenia Górnego Śląska i PPS na placu teatralnym, saskim i pod pomnikiem Mickiewicza w sprawie Górnego Śląska.

Wojna z Niemcami nieunikniona?

Paryż, 29 sierpnia. (PAT.) Prasa francuska i angielska rozpisuje się szeroko o gwałtach niemieckich i o pastwieniu się nad ludnością polską na Górnym Śląsku. Większość pism wyraża zdanie, że nie należy sądzić, aby ludność

była długi czas zupełnie obojętna na masakry niemieckie o kilkanaście kilometrów za granicą. Wojna Polski z Niemcami zdaje się być nieunikniona.

Na drodze do wskrzeszenia tradycji przeszłości.**Wyzwolone kresy za połączeniem z Polską.****Delegacja Białorusi za unję z Polską.**

Mińsk, 29 sierpnia. (PAT.) W dniu 18 sierpnia polska delegacja sejmowa przyjęła liczne delegacje wszystkich organizacji mińskich. Przedstawiciele wszystkich odłamów społeczeństwa mińskiego witali posłów sejmowych, jak opiekunów, a o wojsku polskim mówili, jak o zbawcach. Na prośbę delegacji sejmowej delegacja białoruska skonkretyzowała program polityczny jak następuje: Niepodległa i niepodzielna Białoruś ma pozostać w związku federacyjnym lub utworzyć unję z Polską na podstawie „wolny z wolnymi”. Do granic państwa chciałyby niemal całą ziemię mińską, witebską, mohilewską, czernichowską, smoleńską. Mińsk jest sercem, a Wilno głową i przyszłą stolicą. Zachodnich granic delegacja nie precyzuje, podkreśla tylko konieczność odgraniczenia się od wschodu.

Za Polską.

Warszawa, 29 sierpnia (PAT.) Mieszkańcy gminy rewjatyckiej przesłali do rządu polskiego następujące podanie z prośbą o przyłączenie do Polski: „My niżej podpisani mieszkańcy ziemi grodzieńskiej pow. prużańskiego gminy rewjatyckiej, udajemy się do rządu polskiego z wezwaniem, aby polityką swą umożliwił nam znalezienie się w gronie państwa polskiego i wytworzył na naszej ziemi nierozłączną część Polski. Następuje 272 podpisy, 28 krzyżyków. Podpisy potwierdził urząd gminy rewjatyckiej.

Ludność Litwy za Polską.

Warszawa, 29 sierpnia (PAT) Na wiecu litewskim w Połuszy w powiecie święciańskim przyjęto rezolucję następującą: „My zebrani parafianie Połuszy i okolicy parafji stwierdzamy: 1) Zawdzięczamy polskim wojskom i wodzom uwolnienie z pod jarzma bolszewickiego. 2) protestujemy przeciw połączeniu Litwy z Rosją i Niemcami, 3) chcemy z polakami żyć w zgodzie i podziemy razem dłoń w dłoń do walki z bolszewikami.

Wdzięczna Białoruś.

Warszawa, 29 sierpnia. (PAT.) Towarzystwo polsko-białoruskie nadesłało do kresowego biura prasowego odezwę, w której m. i. czytamy: Na ziemi białoruskiej udreconą niewolą carską, okupacją niemiecką i najazdem bolszewickim wchodzą wojska polskie. Wojska polskie niosą wyzwolenie i wolność. Niech każdy sercem otwartym i życzliwością wojska polskie na ziemi białoruską powita i do wypędzenia z ziemi ojczyźnej najeźdźców bolszewików dopomoże. Wszak bliski już dzień, gdy wypędzimy z kraju dzikiego grabieżcę. Wolna i zjednoczona Białoruś posiedzi prawa pospołu z wolną i zjednoczoną Polską, jak równy z równym do szczęśliwej przyszłości w odnowionym przymierzu państwowym współzyciu z Rzeczypospolitą Polską.

Wojownicze nastroje w Czechach.**Przeczuwają utratę Cieszyńskiego.****Dążą do wojny z Polską.**

Morawska Ostrawa, 29 sierpnia (PAT.) Prasa czeska przepełniona jest ostatecznymi nawoływaniami: „Bije 12 godzina do walki”. Rozczarowanie do ententy ogarnia Czechów ostrawskich. Na dzień dzisiejszy wieczorem zwołali Czechy wielkie zgromadzenie protestacyjne w Morawskiej Ostrawie.

Cieszyńskie dla Czech stracone.

Wiedeń, 29 sierpnia (PAT.) „Neues Wiener Tageblatt” donosi z Pragi: „Czeskie słowo” potwierdza, że rząd praski otrzymał z Paryża wiadomość, iż Cieszyńskie jest dla Czech stracone.

Czesi przewidują utratę Śląska Cieszyńskiego.

Wiedeń, 29 sierpnia. (PAT.) B. K. donosi z Pragi: Komisja zagraniczna odbyła dziś posiedzenie, na którym Tussar oświadczył, że co do Cieszyna nie nastąpiła jeszcze definitywna decyzja, atoli w ostatnich dniach dało się zau-

ważyć na konferencji pokojowej w tej sprawie anty-czeskie tendencje. Przedstawiciele wszystkich stronnictw oświadczyli, że rozwiązanie kwestji Cieszyna w myśl żądań polskich będzie uważane przez Czechy jako ciężka krzywda. Komisja uchwaliła polecić rządowi, aby dał wskazówki ministrowi spraw zagranicznych, by odmówił swego podpisu, ponieważ naród czeski nie mógłby uznać tego rodzaju rozwiązania za odpowiadające jego interesom.

Przewrotność Czechów.

Cieszyn, 29-go sierpnia (PAT.) Agitację za strajkiem górników prowadzą władze czeskie przy pomocy żandarmerji i wojska. Mimo to w Łazach górnicy polscy, przełamawszy kordon żandarmerji zjechali do szybu. — W Kawinej i Górnej Suchej praca trwa. — W Morawskiej Ostrawie silna agitacja czeska zmierza do wywołania ogólnego strajku, nie wyłączając kolei.

Broń i intryga.

Cieszyn, 29 sierpnia (PAT.) „Zemsky narodni vjbor pro Slesko” w polskiej Ostrawie wysłał wczoraj do prezydenta konferencji pokojo-

wej i prezydenta ministrów Clemenceau telegram, w którym wskazuje na rzekome niesłychane wzburzenia, ogarniające cały naród czeski. Na wiadomość o możliwości utraty ziemi Cieszyńskiej. Czeski naród nie może pojąć, ażeby ententa mogła rozstrzygnąć sprawę Cieszyńską na rzecz narodu, który przeciw entencie wystąpił w czasie wojny legjony i stawił zwycięstwo niemieckie. „Narodni vjbor” oświadcza, że sytuacja jest poważna i że naród czeski nigdy nie zrzeknie się ziemi, do której młoda czesko-słowacka republika ma prawa historyczne, a b. b. której ze względów gospodarczych żyć nie może.

Czesi znów prowokują.

Cieszyn, 29 sierpnia (PAT.) W nocy z 29 na 29 b. m. Czesi przerwali połączenia telefoniczne i telegraficzne Polski z zagranicą. Umówiono również ruch kolejowy. Pociąg dyplomatyczny idący z Warszawy został w Boguminie dnia 29 b. m. o godzinie 12 rano zatrzymany i sprowadzony na boczny tor, gdzie otoczono wojskiem. Dopiero po południu puszczono pociąg w dalszą drogę. Nadużycia dopuścili się zarówno władze wojskowe, jak i cywilne czeskie.

Zwinięcie komisariatów.

Warszawa, 29 sierpnia (PAT.) Wczoraj było się posiedzenie rady ministrów pod przewodnictwem prezydenta ministrów Paderewskiego. Obrady które trwały od godziny 6 wieczorem do 11 w nocy poświęcone były w całości sprawom administracyjnym. Rada ministrów uchwaliła utworzyć starostwa jako władze administracyjne pierwszej instancji. Zarządzenie uprosi dotychczasową administrację i przyczyni się w znacznym stopniu do obniżenia wydatków jakie dziś ponosi państwo na te cele.

Przebudowa węzła kolejowego.

Warszawa, 29 sierpnia. (wł.) Minister kolei upoważniony został przystąpić do natychmiastowego rozpoczęcia przebudowy węzła kolejowego warszawskiego. Na te natychmiastowe roboty przyznano ministrowi kolei na rok 1919 kredyt w sumie 15 milionów marek.

Ubraniowe paskarstwo we Lwowie.

(Od wł. korespondenta)

Lwów, 29 sierpnia. — Nowe bagno wytnięte na bruku lwowskim. Tym razem chodzi o skradzionych i puszczonej na pasek 10 wronów ubrań i butów wojskowych. Jest to nowoczesna największa afera, jaką Lwów dotychczas pochlubić się może.

Ze względu na toczące się śledztwo można odstąpić bliższych szczegółów tej sprawy.

Belgia ratyfikowała pokój.

BAUEN, 29 sierpnia (PAT) Senat belgijski wypowiedział się za ratyfikacją traktatu pokojowego z Niemcami.

Rada państwowa na Węgrzech.

Budapeszt, 29 sierpnia. (PAT.) Przed kilkunastu dniami przewodniczący wszystkich stronnictw węgierskich byli konferencją z przedstawicielami ententy w sprawie nowej formy rządu. Postanowiono wybrać radę państwową, złożoną z przedstawicieli przemysłu, rolnictwa i robotników, która będzie sprawowała rządy aż do zwołania zgromadzenia narodowego.

Ofezjywa przeciw bolszewikom.

Wiedeń, 29 sierpnia (PAT.) Z Helsingfors donoszą: Ze strony wojskowej potwierdzono wiadomość o ostżeliwaniu Kronstadu. Na całym froncie karelskim rozpoczęła się ofenzywa przeciw bolszewikom.

Nowa aneksja.

Nowy-Jork, 29 sierpnia (PAT.) Prezydent Wilson oświadczył, że wyspa Yap, należąca do Filipin, staje się własnością Stanów Zjednoczonych jako przystań dla okrętów.

Traktat czesko-polski.

Wiedeń, 26 sierpnia. (PAT.) Z Pragi: Wobec doniesienia „Prague Tageblattu” rada ministrów czeskich aprobowała traktat kompensacyjny z rządem polskim w sprawie dowozu pa-

Zmiana kolejarzy.

dańsk, 28 sierpnia. (PAT.) „Danziger Neu-Nachrichten” donoszą, że ma nastąpić polityczna wymiana kolejarzy z Niemcami z obszarów, przyznanych Polsce. Prusacy bowiem wszystkich kolejarzy ze względu politycznych przenieśli na zachód. Ci mają obecnie powrócić do ańskiego i Prus zachodnich, a część niemieckich urzędników kolejowych wzamian za ma być przeniesiona do Zachodnich Niemiec.

Apetyt przy jedzeniu.

Warszawa, 28 sierpnia. (PAT.) W roku w artykule „Le Chec et la Pologne” w „La nation Chec” nie kto inny jak tylko ident Masaryk pisał: Sprawy drugorzędne, a kwestja Śląska Cieszyńskiego, nie może przeszkodzić do zgody z Polską. Jestem pewny temu, by w tym wypadku była zastosowana najściślejsza zasada prawa samookreślenia narodów.

Sąd za terror.

Haga, 29 sierpnia. (PAT.) Przed sądem wojennym w Nancy staną niebawem oficerowie, oficerowie i szeregowcy niemieccy oskarżeni o terroryzm w księstwie Luksemburg. Wśród oskarżonych znajduje się też następca bawarskiego ks. Ruprecht bez względu na to że posiada on rangę marszałka polnego. Na sądu stanie jeden z marszałków francuskich.

Dobre lekarstwo.

Berlin, 29 sierpnia. (PAT.) Parth zamieścił w „Vorwärts” znamienny artykuł, w którym o wprowadzeniu w Niemczech „dyktatury lewej” celem zapewnienia demokracji i demokracji rozwoju. Z lewej strony demokracji grozi zagraża demokracji niemieckiemu i niebezpieczeństwo, w najbliższym bowiem się spodziewają się Niemcy dyktatury lewej lub prawicowej, dlatego też trzeba stworzyć jaknajrychlej „dyktaturę środkową”, choćby powstała ona w potoku krwi.

Hindenburg awansuje.

Berlin, 29 sierpnia. (PAT.) Niemiecka partja awansowa zamierza wysunąć kandydaturę Hindenburga na stanowisko prezydenta rzeszy. Cała partja niemiecka omawia fakt ten z wielką pożytkowością. Naogół przeważa zdanie, że Hindenburg propozycję tę odrzuci.

Nareszcie zrozumieli.

Berlin, 29 sierpnia. (PAT.) Pruski minister spraw zagranicznych zawiadomił wszystkie władze państwowe na prowincji, że uroczystości w dniu 1 września nie należy obchodzić i nie należy w tym dniu wywieszać chorągwi, ani przystrajać ulic.

Pogotowie wojenne Ameryki.

Waszyngton, 29 sierpnia. (PAT.) Amerykański minister wojny oświadczył na zebraniu komisji wojskowej senatu, że sytuacja polityczna, polityczna i narodowa całego świata wymaga wyznaczenia armji amerykańskiej na takiej stopie, mogła ona wystąpić na wszelki wypadek wojny i środki transportowe powinny być utrzymane w stanie, który by pozwolił od razu rzucić znaczne siły amerykańskie na placu wojny.

Dyskusja nad traktatem pokojowym

Waszyngton, 28 sierpnia. (PAT.) Komisja ds. traktatu dla spraw zagranicznych zażądała, aby państwa Zjednoczone zupełnie wycofały się z czynnego udziału w europejskiej polityce.

Wiedeń, 28 sierpnia. (PAT.) W izbie frankońskiej obradowano nad traktatem pokojowym, w którym Royberty domagał się utworzenia międzynarodowej armji, która stałaby do dyspozycji związku narodów.

Nie chcą już strajku.

Nauen, 28 sierpnia. (PAT.) Na zebraniu niemieckich socjalistów i rad zawodowych komunistycznych odrzucono została propozycja komunistów przystąpienia do strajku. Odrzucono także test Volksgesundheitsratu (rady wykonawczej) odnoszący się do strajku protestującego i przestania rządów.

KRONIKA.

— Brak papieru.

Otrzymaliśmy dziś zawiadomienie z jedynej nieomal fabryki papieru w Myszowie, że z powodu braku węgla fabryka jutro tj. w sobotę zostanie zatrzymana.

Prasa polska zagrożona bezczynnością papieru stanie niezawodnie, gdyż dotąd dostarczono nam tylko papieru, ile na bieżący druk gazety wystarczało.

Komunikując tę smutną wiadomość naszym czytelnikom, zaznaczamy, że „Rozwój” posiada nie więcej nad 2 tygodnie papieru i jeżeli do tego czasu fabryka w papier nas nie zaopatrzy, będzie musiał przerwać swoje wydawnictwo, dopóki w ruch nie zostaną puszczone maszyny.

Spodziewamy się, że Rząd nasz nie dopuści do tej ostateczności i węgiel fabryce papieru dostarczy.

— Dodatek.

Wczoraj o godz. 8 1/2, ukazały się pierwsze nasze dodatki o wzięciu Bobrujska. Były one drukowane na maszynie płaskiej. O godz. 9-ej wieczorem już drukowaliśmy dodatek na maszynie rotacyjnej. W ten sposób Łódź w 7 godzin po wzięciu Bobrujska była już zawiadomiona o tem doniosłym zwycięstwie armji polskiej.

Wiadomość pochodziła od własnego korespondenta. Agencja telegraficzna potwierdziła ją dopiero o godz. 1 1/2, w nocy.

— Z Komitetu pomocy dla Górnoślązaków.

Wczoraj wyjechał do Sosnowca członek Komitetu pomocy dla Górnoślązaków p. Cianciara, aby po porozmianieniu się z Komitetem tamtejszym — zabrać partję uchodźców z Sosnowca do Łodzi.

Tu na miejscu przygotowano już wszystko potrzebne dla umieszczenia nieszczęśliwych i otoczenia ich należytą opieką.

Odezwa urzędników poczty.

Zarząd Łódzkiego Koła Dyrekcyjnego pracowników poczty, telegrafów i telefonów na posiedzeniu 23 bm. podjął akcję zapomogową na rzecz powstańców Górnego Śląska przez rozesłanie odpowiednich odezwe do ogółu kolegów całej Dyrekcji.

Na skutek powyższego apelu pracownicy poczty, telegrafu i telefonu w Łodzi składają na wspomniany cel 1,020 (tysiąc dwadzieścia) marek na ręce Koła Dyrekcyjnego, które przesyła powyższą sumę do Sz. Redakcji.

Dalsze składki, nadsyłane przez inne biura Dyrekcji, będą po otrzymaniu przesyłane. Prezes: R. Piekarski, Sekretarz: Józef Królewski.

Składkę powyższą ogłosiliśmy już w przeszłym numerze.

— Wypłata.

Wczoraj wypłaciliśmy za ostatnie miesiące na żołnierza polskiego 1,512 mk. 20 f.

— Skasowanie prawa przewozu 50 kg. żywności bez pozwolenia.

Ministerstwo aprowizacji ogłosiło, że wszelki przewóz zboża i przetworów z niego, jako bagażu pasarskiego, poza niezbędnymi do spożycia w drodze z zapasami jest wzbroniony, wobec czego okólnik ministerstwa aprowizacji, zezwalający na przewóz artykułów żywnościowych do wagi 50 kg. traci moc obowiązującą.

— Bezpośrednia komunikacja na kolejkach dojazdowych.

Od 25 sierpnia została wprowadzona bezpośrednia komunikacja towarowa pomiędzy stacjami kolei normalnych okręgu warszawskiego i niektórymi stacjami kolei dojazdowych (Przasnysz, Lubicz, Płońsk i inne), zaopatrzonych w uwagi, posiadających magazyny i odpowiedni personel. Ruch osobowy i bagażowy pozostaje nadal łamany, tj. tylko od i do stacji stycznych kolei dojazdowych ze stacjami kolei normalnych.

— Przesyłki wagonowe.

Dyrekcja kolei ustaliła, że urzędy państwowe i społeczne wysyłając ładunki kolejami za zleceniami ministerjalnymi, deklarują zlecenia nie na każdodziennie potrzebną ilość wagonów, a na pewien okres czasu ze wskazaniem ogólnej ilości, potrzebnych w tym czasie wagonów; ządania zaś każdodziennie normują słownymi po-

rozumieniami przedstawicieli tych urzędów z za wiadowcami stacji.

Uznając taki system za niepożądany, Dyrekcja kolei poleciła zawiadowcom stacji, aby w wypadkach otrzymania zlecenia na pewien okres czasu bez wskazania ilości wagonów, zadanych każdodziennie, urzędy lub osoby opatrzone należytymi pełnomocnictwami składały u zawiadowców stacji na 48 godzin przed naładowaniem piśmienne deklaracje, zaopatrzone w należyte pieczęcie i podpisy o żądaniu wagonów na odnośny dzień.

— Robotnicy niemieccy.

Urządowy „Monitor Polski” pisze: W ministerjum przemysłu i handlu odbyła się konferencja w sprawach bieżących przemysłowych, na której ustalono, że w myśl traktatu pokojowego, robotnicy niemieccy w państwie polskiem korzystać będą z szerokich praw.

W szczególności bezpodstawne są obawy robotników niemieckich, co do ewentualnego usuwania ich od pracy, jakoteż co do utraty ubezpieczeń socjalnych.

— Reprodukacja planu miasta.

c) Wydział techniczny magistratu potrzebuje podstawowego planu miasta w celu dokonywania na nim dalszych szczegółowych prac pomiarowych. Wobec tego, iż wydanie planu będzie bardzo kosztowne, zaprojektowano opracowanie szczegółowego planu i wydanie go sposobem cynko-litograficznym z pozostawieniem klisz dla dalszej — w miarę potrzeby — reprodukcji.

W tym celu Wydział techniczny zamierza zwrócić się do większych zakładów litograficznych polskich — miejscowych i zamiejscowych o złożenie ofert na podjęcie przygotowania klisz w metalu i druk następnie samego planu, który firma drukująca będzie miała również możliwość wypuszczenia do handlu prywatnego.

— Obuwie dla robotników.

c) Wydział zaprowiantowania przy magistracie, pragnąc przyjść z pomocą robotnikom, pracującym przy robotach miejskich, zakupił partję obuwia, które wydawane były wyjątkowo potrzebującym robotnikom na tygodniowe spłaty po 15 marek.

Buty kalkulują się w cenie 120—180 marek. Dotychczas wydano już około 1,400 par. Niestety znaleźli się zaraz nieuczciwcy, którzy — porzuciwszy roboty miejskie — za buty długie nie załatwili.

— Odnowienie b. Banku Państwa.

Ponieważ kasa krajowa przenosi się do gmachu byłego po byłym oddziale Banku państwa, przeto postanowiono przeprowadzić remont wewnętrzny budynku, a przede wszystkim jego odświeżenie.

Przyjęto ofertę budowniczego Dawida Lande, który podobno przedstawił najniższy kosztorys, coś z górą 60,000 mk. Ciekawi jesteśmy jaki znów rzemieślnik przy tej buowinie znajdzie zatrudnienie. O tem nie omieszkamy donieść, zaznaczyć tylko wypada, że praca ta przy odświeżaniu gmachu wewnątrz na nic się nie zda, gdyż dach na całym budynku nie malowany od lat pięciu, a kryty żelazną blachą, zamiast cynkowej, przedstawia się, jak rzeszoto. Dziury przy dziurach. Tu nie wystarczy, jak utrzymuje budowniczy kilku arkuszy blachy, bo cały dach nie przetrzyma długo, zamiast więc malować na darmo, lepiej przystąpić do gruntownego remontu dachu.

— Z nauczycielstwa.

Zarząd Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych w Łodzi (Andrzeja Nr. 4) zwołuje w dniu 1 września r. b. o godz. 5-ej po południu wszystkich swoich członków w celu omówienia stosunku swego do akcji Górnoślązaków oraz o przyjęcie im z pomocą materialną. Pożądane jest jaknajliczniejsze przybycie nauczycielstwa.

— S. p. Zofja Seidlerowa.

Zmarła s. p. Zofja Seidlerowa, redaktorka pisma tygodniowego „Bluszcz” poświęconego głównie życiu kobiety.

Po za pracą redaktorską, pełniła zawsze staranność i dbałość o wysoki poziom tygodnika s. p. Seidlerowa zasilala swemi korespondencjami i artykułami pisma codziennie — wiele czasu również poświęcała pracy na polu literackim.

— **Pozdrowienia.**

Pozdrowienia z frontu dla „Wesołych Ligawek“ sła żołnierze 28 pułku piechoty:

Leonard Malatyński, Stefan Łuczak, Aleksander Piasecki, Józef Moliński, Hugo Folkman i Józef Hartzstark.

Adres wysyłających: Poczta polowa № 35.

— **Kofo polek.**

Kwesta na dworcu Łódź-Kaliska z dnia ubiegłego przyniosła na Ślązaków 162 mk. 47 fen. i 16 kor. 40 hal.

Komunikaty.**Z Radogoszcza.**

W nadchodzącą niedzielę dnia 31 sierpnia b. m. staraniem chóru sumowego przy kościele N. S. J. w Radogoszczu, odbędzie się wielka zabawa ogrodowa w ogrodzie „Nowopol“ przy ul. Zgierskiej Nr. 101.

Na program złożą się: występy chórów, koszyki szczęścia, strzelanie do celu i wiele innych niespodzianek.

Teatr i sztuka.— **Teatr Polski.****Występ Mary Mrozińskiej**

Dzisiaj w Teatrze Polskim odbędzie się jedyny występ znakomitej artystki Mary Mrozińskiej, która ukazuje się nam w doskonałej aktualnej satyrze Caillavet'a i Fleura p. t. „Król“.

Uroczą tą artystką, której kreacja niezapomniana pozostawia wrażenie, roztoczy w roli Marty Bourdier cały zasób swego talentu, finezji i wdzięku, pobudzając grą swoją audytorjum do wesołości.

W niedzielę Teatr daje dwa widowiska. Po południu o godz. 4 po cenach najniższych dla młodzieży odegraną będzie 4 akt. sztuka Morsina „Szlakiem Legionów“, wieczór zaś o godz. 8 ukazuje się piękny poemat dramatyczny J. Słowackiego „Książę Marek“ w wykonaniu całego personelu męskiego.

Protest.

Łódzka Rada Miejska, złożona przeważnie z żydów i sług P. P. S., nie mając nic lepszego do roboty zostawiając na boku świetnie prowadzoną organizację Łodzi, postanowiła nazwać ul. Krótką ulicą Zamenhova żyda, wynalazcy „Esperanta“.

My pracownicy Łódzkiej Poczty protestujemy przeciwko temu, sądząc, że ulice miast w Polsce mogą nosić nazwiska ludzi zasłużonych dla kraju, a takich nie brak, a socjaliści nie powinni nazywać się P. P. S. a „Bund“, wtenczas nie ujmowało by godności polskiej.

(200 podpisów).

Polski uniwersytet w Wilnie.

Odezwa Komitetu warszawskiego odbudowy wszechnicy wileńskiej do społeczeństwa polskiego.

Polacy! Jasną jest przyszłość nasza i pełen nadziei zjednoczony duch polski w całym narodzie. Nie utraciliśmy w stuletniej niewoli nic z naszego dziedzictwa po dziadach i pradziadach. Jeden po drugim rozwijają się do życia kwiaty naszej kultury. Nanowo rozpalają się święte ogniska nauki. Po blisko stuletniej przerwie wskrzeszony został uniwersytet wileński, prastara wszechnica Batorego. Skarbnica odwiecznych tradycji krwawych i najdroższych pamiątek piastunka umysłów wielkich i genialnych, serc młodych i szlachetnych ojczyźnie zasłużonych. Wielkimi imionami Mickiewicza, Słowackiego, Sniadeckiego, Lelewela i wielu innych mężów czynu na polu nauki i pieśni znanych i drogiej całej Ojczyźnie świeci pełna chwały przeszłość wszechnicy wileńskiej. Niezatarciem zgłoskami w dziejach Polski porozbiorowej zapisał się ten uniwersytet.

Nie umarły te wielkie tradycje, te potężne nasła, te święte idee, które z niego w ciągu jednej chwili życia narodu naszego promieniowały nad całą Polską. Pod ich wpływem wszechmocnym i uszlachetniającym będą dziś rosły młode pokolenia na chwałę i pożytek Ojczyzny. Niech terażniejszość i przyszłość nie ustąpią świetnej przeszłości. Polacy! Wielkie jest to dzieło odbudowy, wielkich też, miljonowych obar będzie wymagało. Wróg zrabował bogate zbory naukowe wileńskie. Tylko wyteżona ofiarności i pomoc całego społeczeństwa może podźwignąć z gruzów i poprowadzić uni-

wersytet do dawnej świetności i chwały. Rodacy, składajcie ofiary w postaci książek, druków, rękopisów, wydawnictw artystycznych, zbiorów nauki i sztuki pięknej, choćby w pojedynczych okazach. Składajcie jedną ofiarę Ojczyźnie dla uniwersytetu wileńskiego.

Ofiary są przyjmowane: 1) w Wilnie, plac Napoleona kancelaria uniwersytecka, 2) w Warszawie, Krakowskie Przedmieście, gmach uniwersytetu, archiwum oświaty publicznej na ręce dyrektora archiwum d-ra Bielńskiego dla uniwersytetu wileńskiego.

Do wiadomości ofiarodawców podajemy, że w uniwersytecie wileńskim obok wszystkich innych wydziałów będzie też zgodnie z tradycją uniwersytetu wileńskiego utworzony wydział sztuk pięknych.

Komitet warszawskiej odbudowy uniwersytetu wileńskiego prezes prof. Alfred Parczewski, członkowie T. Cz. rektor uniwersytetu wileńskiego, profesor Józef Ziemiński, Ignacy Balinski, dr. Józef Bieliński, profesor Ferdynand Ruszczyk, prof. Władysław Zawadzki, prof. Kazimierz Noiszewski, prof. St. Władyczko,

Wszystkie pisma prosimy o ogłoszenie tej odezwy.

Z LESMIERZA.

I okolica Łodzi poruszyła się na wieść żalobną o losach braci naszych ze Śląska. I tam zakolały serca polskie, wrażliwe na ciężką niedolę, którą doświadczają Ślązacy od ciężkiej pięści krzyżackiej, od upiora i hieny narodów europejskich — prusaków.

Pp. robotnicy i rzemieślnicy w cukrowni „Leśmierz“ złożyli 600 mk., a urzędnicy towarzystwa przemysłowego cukrowni „Leśmierz“ 500 mk. Poza tem p. Wawrzyniec Derwiz na ten sam cel złożył 40 mk.

Sądzimy, że ten piękny początek obudzi i sfery włościańskie, które również na ten cel swoje choć skromne ale liczne datki złożą.

Jesteśmy pewni, że wieś się przebudzi i ruszy.

Skrzynka do listów.

Szanowny Panie Redaktorze!

Proszę uprzejmie o wydrukowanie niniejszego sprostowania: W Nr 229 „Rozwoju“ z dnia 27 b. m. został umieszczony list, podpisany przez pana L. Koźmińskiego, a dotyczący sprzedaży znaczka. Muszę zaznaczyć na wstępie, iż list ów zredagowany w sposób tak nietaktowny, że nie odpowiadałbym na niego zupełnie, gdyby nie okoliczność, że tego rodzaju postępowanie wymaga zasadniczej oceny i oświeślenia. Oburza się p. K. na rozwielenie się znaczka, wyraża zdziwienie, że na kolonje latnie zbiera się w końcu sierpnia, że nikt nie kontroluje tych sum i ich zużytkowania. Można to zrozumieć w ten sposób, że p. K. obawia się, aby pieniądze te nie zostały zużytkowane w sposób niewłaściwy. Być może, że p. K. zna takie instytucje, gdzie postępuje się w ten sposób z groszem publicznym, bo zresztą w Łodzi różnie się dzieje, ale to go nie upoważnia do uogólnienia tego w stosunku do wszystkich organizacji, a przedewszystkiem Harcerstwa — organizacji młodzieży: właśnie dlatego, że jest organizacją młodzieży — jest uczciwą. P. K. przecież chyba to rozumie, coż więc przez niego mówić.

Ze znaczek jest dopiero w sierpniu, nie dziwnego jest on odłożony z 6-go lipca, kolonje jeszcze są w tej chwili czynne, zresztą teraz się reguluje rachunki za kolonje. P. K. zna piszącego te słowa, widuje go stosunkowo dość często, mógł się więc dokładnie poinformować o znaczku i nie fatygować się pisaniem listu otwartego, zresztą sprawozdanie ze znaczka zostało umieszczone w Nr. 225 „Rozwoju“.

Ale co najbardziej razi w liście, to odwoływanie się do idei skautyzmu. Aleć to przecież najłatwiej. Pozwolę sobie zwrócić uwagę, że gdy na dzień 1-go marca r. b. zwołalem przez ogłoszenie w gazetach zebranie sympatyków Harcerstwa, aby tam zawiązać Patronat i omówić kwestje finansowe (chodziło przedewszystkiem o zebranie funduszu na kolonje) — pan inżynier na to zebranie nie przyszedł. A tam było miejsce na zastanowienie się nad sposobami zarobkowania Harcerstwa.

W kwietniu b. r. zorganizowaliśmy wystawę prac harcerskich, chcąc tą drogą zasilić kasę kolonialną — społeczeństwo łódzkie pominięło ją obojętnością, na palcach można było policzyć tych, którzy ją zwiedzili. Nie pomyślał p. K. o tem, skąd wziąć pieniądze na zorganizowanie kursów, kolonji i wycieczek (a wysłaliśmy z górą 200 chłopców) na kupno żywności, lekarstw i t. d. Tam była potrzebna pomoc, rada i wskazówki.

Panie inżynierze, szanujemy pański wiek i pańską pracę dla Łodzi, ale nie wolno panu krzywdzić organizację młodzieży takimi podejrzeniami, zwłaszcza, że jesteśmy filją Naczelnego Inspektoratu w Warszawie!

LEON MIGUŁA sierżant

Tarnów,

HALA DOROŻYŃSKA

Łódź

zaręczeni w sierpniu.

Łódź, dnia 28.VIII 1919 r.

1856-1

a wraz z nim Sekcją Ministerstwa W. R. i O. P. i w pracy naszej podlegamy kontroli bezpośredniej zwierzchności.

W końcu zaznaczyć musimy, że wspomniany list p. K. był ogłoszony w „Straży Polskiej“ dn. 20 b. m. i odpowiedź na ten list była dana 24 b. m. również w „Straży Polskiej“. Całkiem niezrozumiałym jest postępowanie p. K. skoro już po tym wyjaśnieniu powtarza swój list w „Rozwoju“. Te wdróżki po piśmie traktujemy jako rozmyślane szkoderstwo p. K. (harcerskiej.)

Z poważaniem

J. Obromski

Inspektor Okręgu Łódzkiego

Łódź, dn. 28 sierpnia 1919 roku.

*) Tu Redakcja czuje się w obowiązku wyjaśnić, że list p. Koźmińskiego z powodu braku miejsca, przynajmniej codziennie napływającego materiału odesłał się w Redakcję. Przypuszczać można, że p. Koźmiński nadesłał równocześnie obydwa listy. List poświęcony my w tym celu, że forma zbierania ofiar da się w ten sposób wyjaśnić.

Ofiary.**Na powstańców śląskich.**

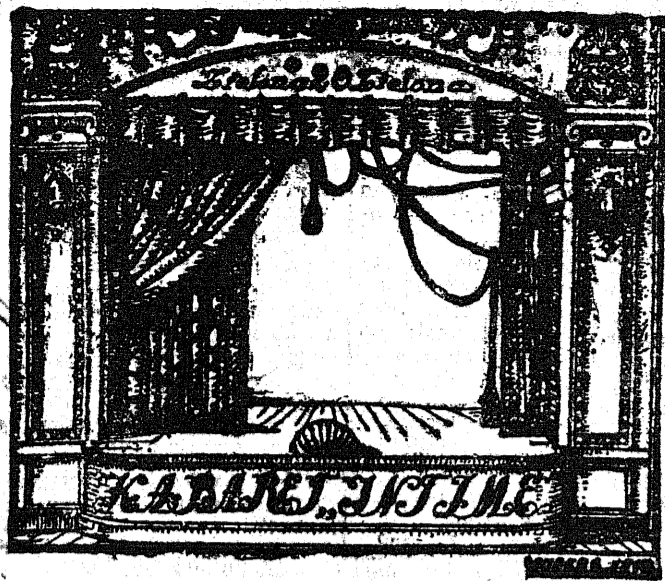
W dalszym ciągu w dniu 27, 28 i 29 złożyli ofiary następujące instytucje i ciała zbiorowe i ofiarodawcy:

P. P. Pracownicy 19 partji z majstreń Goldmanem i dozorcą Kępą 45 mk. — Ferdynand Rausz 30 mk. — Administracja, urzędnicy i robotnicy fabryki J. Johna 3,347 mk. Lucjan Dryl 100 mk. Sekwestratorzy miejsc przy magistracie 72 mk. — Zebrane w Stowarzyszeniu śląg katolickich 88 mk. — Pracownicy wydziału drogowego 6-go dystansu na stacji Łódź-Fabryczna 251 mk. — Urzędnicy i robotnicy składu zbożowego „Monopol“ wydziału handlowego Sejmiku pow. w Łodzi 477 mk. 50 l. — Pracownicy firmy Edmund Bogdański 40 mk. — Hen. Kodecki 3 kor. — Fel Sekowski 5 mk. — Antonina Małachowska 15 mk. — Łódzkie koło dyrekcyjne pracowników poczty, telefonów i telegrafu 1020 mk. — Ks. J. Chrościecki 15 mk. — Strzelecki 20 mk. — Czarnecki 10 mk. — J. Zwoliński 5 m. Firma zak. fryzjerskiego Szyłkego 50 m. — Robotnicy przy robotach ziemnych na szosy Rokicińskiej partja 20 mk. 41. — Pracownicy fabryki Tow. Akcyj. J. Heincel 251 mk. 70 f. — Pracownicy ogrodu Scheiblera przy Wodnym Rynku 43 mk. — Pracownicy sklepu mięjskich, sklep pierwszy 100 mk., trzeci 75 mk., piąty 49 mk., szósty 85 mk., dziewiąty 80 mk., dziesiąty 48 mk. — Jan Wiśniewski 3 ruble 60 kop. srebr. — Pisarze gminni i ich pomocnicy pow. łódzkiego, łódzkiego, brzezińskiego 173 mk. 50 fen.

Pp. Sym. Andrzejewski 10 m., Piotr Sikorski 7 m., Sobieraj 5 m., Ant. Konopnicki 10 m., Urzędnicy sądu okręgowego 834 m. 50 f., I. Łęgosz jako kara 15 m., A. Danilewski 15 m., Mich. Tabachowicz 5 m., Jan Jankowski 5 m., J. Komorowski 20 m., Janiszewska 10 m. Urzędnicy i robotnicy magistrackiego składu drzewa i węgla przy al. Ogrodowej Nr 23 m. 173, robotnicy magazynu gospodarczego i składu opalu przy stacji Łódź-Fabr. 67 m. Bezimiennie 10 m., pracownicy p. Skrypińskiego 42 m., Wl. Hardy 25 m. Warsztaty mechaniczne i robotnicy podwórzu fabryki Heinza Kunizera w Widzewie 158 m. 95 f., pani Albertyna Mader 100 m, pracown. Tow. akc. baw. L. Geyer 415 m. Kelnerzy hotelu „Victoria“ 103 mk., Notariusz Brzozowski ze Zgierza 25 mk., Jan Gajewski ze Zgierza 3 mk., Pracownicy oddziału adresowego i meldunkowego w Magistracie 135 mk., Hupińska 10 mk., J. Styczeń 2 mk., Obrońcy przy sądach: Lipiński 10 mk., Zieliński 10 mk., Ulkowski 10 mk., Dziennikowscy 10 mk., Wodzyński 5 mk., Pracownicy ekspedycyj stacji Łódź-Kaliska 130 mk. 1-3 koron., Witold Karperski 12 mk. 60 fen. i 40 hal., Józefina 3 mk. Pracownicy Wydziału ruchu Łódź-Kaliska 225 mk., Urzędnicy Magistratu m. Pabjanic 205 mk., Ks. Ryous 25 m., Ks. Stypułkowski 20 mk., Urzędnicy i robotnicy składu żywnościowego w Łodzi 194 m., 4-ty batalion telegraficzny 178 mk., Urzędnicy Banku handlowego warszawskiego, oddział w Łodzi 307 mk., Z. Terakowski 200 mk., Anna Kantze 20 mk., Robotnicy i rzemieślnicy tow. akcyj. K. Scheiblera: Z fabryki na Ksieżyku Miłynie 178 mk. 60 fen., Tkałnia Centralna 157 mk. 55 fen., Bielnik i Drukarz 67 mk. 90 fen., Warsztaty mechaniczne Bielnik i Drukarz 93 mk., Fabryczna Straż Ogniowa 124 mk. (Razem 593 mk. 5 fen.) Stasia i Czesia Pawlikowskie 4 mk. 60 fen. i 20 kop. Oddział mechaniczny fabryki Grohmana 215 mk. 40 l.

Składajcie ofiary na górnośląską!

Dyrekcja Art. Muz. i.

INTYME

20. ZIELONA 20.

WANDA MARKOWSKA — kuplety
 JENNY MULTON
 HEDDY ERIKSEN — tańce klasyczne
 HERMA FLEURY — piosenki angielskie
 HENIA ŁAPCZYŃSKA — tańce „Cow-boy“

Little Taté

zongler
 komik
 Tresura
 śpiew
 tańce

Tydzień od soboty, 31 sierpnia do piątku 5 września r.

Cześć dochołu na

Śląsk

RUN SAFVETTY — tańce orientalne
 MERRY LATOSIŃSKA — typy chłopskie
 LUSIA KOWALSKA — piosenki
 NELLY DE PARIS

La Muguet

francuska subretka

1847 2

Początek o godz. 8 i pół w.

Polski Związek Elektrotechników ■ Biała Sala hotelu Mantaufia.

Połowa dochołu na walczących Górnoślązaków, druga na kursa zawodowe.
 W sobotę, dnia 30 sierpnia 1919 r. o godzinie 7-ej wieczorem
KONCERT-RAUT. Łaskawy współudział przyjmą art. Teatru Polskiego w Ło-
 dzi, p.p.: K. Zbikowska — Deklamacje, Z. Leszko — piosenki
 W. Puchalski — kuplety i monologi, L. Wiśniewski — Trawestacje, J. Pilarzki — Satyry i R. Ur-
 ński — Piosenki aktualne, oraz S. Pietruszka — skrzypce solo, Wencke — wiolonczela, L. Szym-
 ewicz — fortepjan, Br. Dobrowald i B. Ullas — cymbały w scenie komicznej.
 Wywoływacz J. Pilarzki. Akompanjament J. Szymkiewicz. Cena wejścia dla panów mk. 5, dla woj-
 sowych 3 mk. 50 f. Bilety nabywać można w Związku pracowników elektr. Piotrkowska № 145,
 w dzień koncertu przy kasie. **BUFET WŁASNY, CENY NISKIE.**

„GLEBA“

Spółka Ziemiańska Producentów Cykorji

RUTKOWSKI, PRUSKI, LISSOWSKI I S-ka
 w Włocławku.

Poleca, jako nadzwyczaj smaczną, zdrową
 i posiłną domieszkę do kawy, swoją

Cykorję.

865 1704s2

Lokal Fabryczny

w Łodzi, Warszawie lub okolicy, w pobliżu kolei
potrzebny na fabrykę mechaniczną.
 Powierzchnia sal 5000—10000 mtr. kw. Biuro na 50 osób.
 Łac. jeśli w mieście, przynajmniej w połowie wolny — jeśli za-
 lastem kilka albo kilkunasto morgowy. Oferty z planami i cenami
 adresować: **Łódź, Państwowe Zakłady Telefonizacyjne. 18112**

Atrament

szkolny,
 biurowy,
 kolorowy

tusze, gumę do sklejanja, pastę do obuwia, poleca
Marjan Wacław Gliński

Łódź, ul. Sienkiewicza № 34. 1706 6

KLEP GALANTERYJNO-WOJSKOWY

Łazimierz Jarocińskiej

ul. PIOTRKOWSKA № 121

poleca: naramienniki, wężyki oficerskie i żoł-
 nierskie, galony partope, ostrogi, pasy zwy-
 zajne i francuskie, duży wybór SZABEL I
BAGNETOW I t. p.

**UWAGA: własna wytwornia różnych oznak
 wojskowych naramienników.**

ZARZĄD Kooperatywy Materiałów Budowlanych Stowarzyszenia Właścicieli Nieruchomości m. ŁODZI, przy ulicy Krótkiej Nr 4

Uprasza W. Panów właścicieli domów z centralnem ogrze-
 waniem, dotychczas u nas niezarejestrowanych, o leżwo-
 czne zgłoszenie w biurze naszego Stowarzyszenia swego zapo-
 trzebowania koks.

PREZES (podpisał) **Gustaw Klukow**
 DYREKTOR BIURA: **Artur Credo.**

Zeszyty szkolne

hurtownie i detalicznie
 poleca 1702 5
H. T. KUNERT I S-ka
 Skład materiałów
 piśmiennych i obrazów
 Łódź, Zawadzka 1.
 Dla szkół i sklepów specjalne
 ustępstwa.

Niniejszym odwołuję rzuconą na p. Piotra-
 Ignacego Sokołowskiego potwarz, jakoby prze-
 szkadzał pracownikom kolejowym, uwolnionym
 z kolei za działalność polityczną, w otrzymaniu
 zapomóg wojennych i przeprasząc go za to,
 składam 50 marek na Żołnierza Polskiego.

Piotr Kaczorowski.

1841 1

Dobrze prosperujący i tu na miejscu znajdujący się

ZAKŁAD OGRODNICZY

jest ze wszystkim inwentarzem i roślinami natychmiast
do sprzedania.

Wiadomość w kwaciarni ul. Piotrkowska № 209. 1830 2

Szkoła Handlowa Niedzielną i Wieczorną Stow. Kupców Polskich i Przemysłowców Chrześcijan ul. Długa 45

zawiadamia, iż egzaminy wstępne rozpoczną się
 2 września, lekcje 5 września.
 Zapisy przyjmuje Kancelarja Szkoły co-
 dziennie od 7 do 8 wieczór. 1825 2

Dyrekcja

Towarzystwa Kredytowego m. Łodzi

podaje niniejszym do wiadomości, że tabela listów zastaw-
 nych, wylosowanych do umorzenia w dniach 11, 12, 13 i 14
 sierpnia 1919 roku, wyszła już z druku i jest do odebrania
 w Biurze Towarzystwa przy ulicy Średniej № 19.
 Wylosowane listy zastawne opłacane są już obecnie,
 bez potrącenia dyskonta. 1850 1

W niedzielę, 31 b. m. odbędzie się na placu sportowym

w Helenowie

wielki mecz w piłkę nożną

„Makkabi“ — „Polonia“

(Kraków)

(Łódź)

Początek o godzinie 4 i pół po poł.

UWAGA: Po meczu wolny wstęp do ogrodu. 1848 1

Dr. med. **Z. Żołędziowski**

asystent uniwersytetu w Krakowie
 przyjmuje w chorobach oczu
 od 3—4. 1798 9
Bańska 41

Dr. **Czesław Artyfikiewicz**

CHIRURGICZNE I KOBIECE
 przyjmuje od 4—6 po poł.
ul. Piotrkowska 92.

1848 2

KOMITET NIESIENIA POMOCY dla Bezrobotnych

zawiadamia, że wypłata zapomóg zostaje odroczone do czasu przyznania nowego na ten cel kredytu.

O dniu rozpoczęcia wypłat zaległych i bieżących nastąpią oddzielne zawiadomienia.

1849 1

DELEGAT

Ministerstwa Pracy i Op. Społecznej.

Lódzka Straż Ogniowa Ochotnicza.

W niedzielę, dnia 31 sierpnia r. b. o godzinie 2 po poł. urządzają członkowie III-go oddziału w sali tegoż oddziału, Sienkiewicza 54

ZABAWĘ TANECZNA, połączoną z strzelaniem z łuków do gwiazdy.

Zabawa odbędzie się przy każdej pogodzie, dla członków i wprowadzonych gości. 1851-1

Bateria zapasowa 10 p. a. c. w Łodzi przyjmio

PISARKĘ NA MASZYNE

od 1 września b. r.

Własna maszyna konieczna.

Zgłoszenia pod bat. zap. 10

p. a. c. Łakowa 1. 1844-1

Stancja dla uczniów.

Wiadomość w adm. „Rozwoju”.

1735 5

PLACE do sprzedania

w Helenówku,

naprzeciw zgierskiej remizy.

Wólczńska 140, portier wska-
ze. 1686s1

CZAPKI

wszelkiego rodzaju: uczniowskie, dla wojska, straży i kolejarzy, w najlepszym wykonaniu do nabycia po cenach umiarkowanych tylko **Piotrkowska 32**

u Zec i Tenenbaum.

1768-1

Dr. K. Brzozowski

powrócił 1748 5

Piotrkowska 55.

Drobne ogłoszenia:

Kupno:

Kupię dom w cenie 50—60,000 mk. Oferty wraz z ceną składać proszę pod „Dom”.

6217-2

Kupię dzwigiary (tregry) stare lub nowe. Oferty z podaniem ceny w Rozwoju pod „Beta”.

6218-6

poszukuję młynu do kupna lub wydzierżawie w dobrym punkcie. Łaskawe oferty proszę składać pocztą Poddebice sub. „Mlyn”.

6007-5

Sprzedaz:

A.A.A.A.A. Obrączki słubne złote od 48 marek para, gwarancja za złoto 56 próby, pierścionki, kolczyki, zegary, zegarki, najtaniej. Jan Placek, Brzezińska 10. 6160-8

A.A.A. Meble! solidnej roboty można najtaniej i najlepiej kupić tylko u Kalińskiego i Ciesielskiego, skład mebli nowych i używanych. Aleje Kościuszki 39 (Spacerowa) przy Andrzeja. Całkowite urządzenia oraz pojedyncze meble. 6043-2

A.A.A. Nauczycielki z konwersacją francuską i muzyką otrzymają bardzo korzystne posady. Biuro nauczycielskie Adamowiczowej, Piotrkowska 91. 6167-sn2

AI AI Meble różne sprzedam tanio. Łódzka, materace, szafy, bieliźniarkę, otomanę, kredens, stół, krzesła, tremo, obrazy. Piotrkowska 261 m. 4 II piętro front. 6052-2

A. Meble sprzedaje, szafy, łóżka, krzesła, stoły, kredensa, urządzenia restauracyjne i sklepowe. Piotrkowska 108, Przedziecki. 6086-3

A Meble, łóżka, materace, szafy, stół, krzesła, otomanę, lustro, bieliźniarkę, komodę, biurko, fotel sprzedam tanio. Piotrkowska 225-5, I p. front. 6129-3

B ieliźniarka, stół do sprzedania. Lipowa 76-5. 6203-2

D o sprzedaniu bryczka kolejna dębowa naturalna. Wiadomość: Kilińskiego 197. 6080-ssn1

D o sprzedania maszyna do szycia bębnowa wpuszczana Singera z wszelkimi przyrządami do haftu. Skierniewicka № 16 m. 7. 6188-1

D wa pokoje z elektrycznym oświetleniem do wynajęcia. Nowy Rynek 2 m. 6, oglądać można między 7 a 8 wieczorem. 6208-1

D wa wózki dziecięce, jeden spacerowy, jedno łóżko do sprzedania. Radwańska 12-6. 6247-3

D o sprzedania kanapa duża na włosiu, kryta angielską ceratą, zdatna do gabinetu restauracyjnego, maszyna Singera nożna używana, dwa manekiny dla pralni chemicznej na wystawę do bluzek. Wiadomość: Piotrkowska 163 m. 5, II piętro front. 6246-3

D o sprzedania łóżko metalowe z materacem, szafa do rzeczy i kuchenna szafka i maszyna do szycia Adlera. Główna 44 m. 26, od 9-11. 6249-1

D om z ładnym ogrodem do sprzedania. Cena przystępna. Adres: ulica Graniczna № 16, Zubardz. 6228-3

D om do sprzedania, gotówki potrzeba 100 tysięcy rubli, donosi rocznie 14 tysięcy rubli. Wiadomość: Fabryczna № 3 m. 1, Barański. 6229-1

D omekek do sprzedania z ogrodem, 2 minuty od zgierskiego tramwaju, czwarty przystanek od Łodzi. Wiadomość: Zgierska 138, sklep. 6186-2

H erbaciarnię w dobrym punkcie sprzedam. Wiadomość: Karolewska Szosa 28, Hibner. 6224-3

K redens dębowy masywny solidnej roboty sprzedam. Konstancynowska 63-14. 6232-3

L ózka nikiowe z materacami, skrzypce i komoda sprzedam. Słowiańska 25 m. 65. 6256-3

M eble przedwojenne tanio do nabycia. Wiadomość: Miłsza 52 m. 22. 6193-2

M aszynę Singera, otomanę, szafę, stół, sprzedam. Aleja Kościuszki 26-7. 6212-1

M agle sprzedam w dobrym stanie, ceny przystępne. Rzgowska 35. 6210-1

N owa lekka resorka kolejna do sprzedania. Nowo-Zarzeńska 12. 6216-2

O kazyjnie do sprzedania za 300 m. czarne żakietowe ubranie na osobę średniego wzrostu, średniej tuszy. Cegielniana № 66 m. 16. 6255-2

S klep spożywczy sprzedam z powodu zmiany interesu. Kilińskiego 160. 6240-3

S klep spożywczy do sprzedania z powodu objęcia innego interesu. Radwańska 55. 6105-3

S klep spożywczy w dobrym punkcie sprzedam zaraz z powodu wyjazdu. Radwańska 17. 6056-2

S klep do sprzedania. Radwańska 34. 6191-2

S klep kolonialny sprzedam z powodu wyjazdu. Piotrkowska 243. 6180-2

S klepowe urządzenie do sprzedania. Wiadomość: ulica Sosnowa № 14, u gospodarza. 6192-1

S tołowy, serwis, firanki, serwetki pluszowa, wyścigówka, żyrandol gazowy, obrazy i t. d. z powodu wyjazdu sprzedam. Ul. Siedlecka 1, róg Widzewskiej (fabryka). 6176-2

U rządzenie sklepowe prawie nowe oraz wagi sprzedam. Dąbrowska 32. 6239-5

Z powodu wyjazdu jest do sprzedania owocowa budka z ogrodem. Wiadomość: Długa 76, Nawrocka. 6235-2

Różne:

A A Kto chce szybko sprzedać: meble, garderobę, manufaktury, biżuterię, oraz wszelkiego rodzaju przedmioty, niech się zgłosi do sklepu komisowego meblowego Kalińskiego i Ciesielskiego, Aleje Kościuszki 39 (Spacerowa) przy Andrzeja. 6044-csn2

D ziewczyna potrzebna zaraz do służby. Wiadomość w admin. Rozwoju. 6170-1

D o wynajęcia 2 pokoje z kuchnią. Wiadomość: Piotrkowska 108 m. 3. 6169-1

E nergiczny majster ślusarsko-tokarski ze znajomością maszyn przedziałniczych, apreturskich, parowych i t. p., oraz maszyn do obrabiania metali i drzewa, był kierownik warsztatów Szkoły Rzemiosł, poszukuje odpowiedniego miejsca, może być na wyjazd. Łaskawe oferty w administracji Rozwoju pod „Energiczny”. 6151-1

H andlowiec młody, inteligentny potrzebny do kantoru fabrycznego. Oferty prosimy składać ośobiście: Pańska 87. 6194-2

K ucharka, praczka stała i kawiarka potrzebne. Cukiernia, Piotrkowska 45. 6220-1

M łoda paniątka umiejąca pisać na maszynie poszukuje posady biurowej. Oferty proszę składać w Rozwoju pod „Maszynistka”. 5599-2

M amka z świeżym pokarmem poszukuje miejsca. Zgłoszenia: Piotrkowska 200, Fajn. 6149-1

M łoda inteligentna panna z 7 kl. wykształceniem poszukuje zajęcia w biurze. Łaskawe oferty do admin. Rozwoju pod „Młoda”. 6029-1

M łoda inteligentna osoba poszukuje posady zarządcy domem u pojedynczej osoby na wyjazd lub na miejscu. Oferty pod lit. „W.”. 6083-3

O soba z dobrymi świadectwami poszukuje posady za gospodynię na wyjazd lub w miejscu. Oferty „Osoba” w Rozwoju. 6163-3

O kregowa Ekspozytura Sekcji Opieki M. S. W. w Łodzi poszukuje odpowiedniego domu, na umieszczenie w nim Schroniska dla inwalidów oraz warsztatów, na krafcu mięta w pobliżu linii tramwajowej, może być przy szosie Pabjanickiej, Zgierskiej, Aleksandrowskiej i Konstancynowskiej. Pożądana jest instalacja elektryczna, ogród, wodociąg. Dom winien zawierać 15 do 20 pokojów dużych, mogących służyć na sypialnie dla 150 inwalidów, oraz 8 pokojów większych (sal) na warsztaty i jadalnię. Pożądany jest przy tym piec piekarski. Oferty należy składać w Ekspozyturze Sekcji Opieki M. S. W. w Łodzi przy ul. Ewangelickiej 17 między godz. 9 rano a 3 po południu, która bezpośrednio zawrze umowę wynajmu. 6172-sn2

O grodnik bardzo dobrze obeznany w gałęzi ogrodniczej również znający się na kwiaciarstwie chce przyjąć posadę od 1-go października. Oferty: Piotrkowska 27, biuro A. Gębalskiego dla Breslera. 6138-1

O d września rozpoczynam całonocny kurs francuskiego, grupami, oddzielnie. Konwersacja. Polski zaniedbanym. Pomoc uczniom w polskim, francuskim. Muzyka. Zapisy codziennie 8-9. Kilińskiego 77. 6204-3

P okój duży, ładny, umeblowany, do wynajęcia zaraz. Radwańska 45-16. 6171-1

P ianina, fortepiany nowe i używane, strojenie, przewóz, reparacja. Sienkiewicza 25, Chodkowski. 5953-ss4

P otrzebny lekki wolancik lub bryczka kryta gumach. Może być używany. Oferty składać: Komenda Policji, Pabjanice. 6168-2

P ierwszorzędne biuro nauczycielskie Feliksa Sękowskiej, Przejazd 14, poleca: nauczycielki do szkół i domów prywatnych, freblanki, ochraniarki, bonny z szyciem, krawcowe, gospodynie, ekspedientki, kasjerki, bufetowe, pielęgniarki, świadectwa chlubne. 5800-snwcs1

P oszukuję pokoju umeblowanego z pościelą. Ul. Cegielniana № 64A, hotel, numer pokoju 18. 6187-1

P rasowaczka potrzebna na garderoby chemiczne. Pralnia chem, Piotrkowska 112. 6195-1

P rzystąpię do spółki z kapitałem od 15-20 tysięcy marek. Oferty sub „Spółka w Rozwoju”. 6213-2

P otrzebny chłopiec lub dziewczyna do pasenia krów. Brzezińska 104. 6159-1

P rzyjmę na stancję uczenie. Wiadomość: ul. Główna 33-7, u p. Thiele, zastać można od 9-11. 6124-1

P rof. gimn. poszukuje zaraz niedużego pokoju umeblowanego. Oferty pod „Profesor”.

P otrzebna zdolna praczka do pralni. Wólczńska 91. 6258-5

P otrzebna rutynowana nauczycielka do szkoły przygotowawczej. Wiadomość: ul. Piotrkowska № 84, szkoła. 6255-1

P rzyjmę panię solidną do wspólnego pokoju. Kilińskiego 82, oficyna, II piętro, prawa strona. 6243-3

P rzyjmę uczennice lub uczniów na stancję. Juljusza 26 m. 51. 6233-3

P otrzebna zdolna manikierka. Piotrkowska 132, zakład fryzjerski Józefa Rolika. 6223-3

P rzęda z dobrą wieloletnią praktyką, samotny, pragnie przyjąć posadę za skromnym wynagrodzeniem. Oferty łaskawe w Rozwoju sub „Samotny”. 6241-1

S amotny poszukuje osoby do gospodarstwa z dobrymi świadectwami. Wiadomość: ul. Wólczńska № 139 m. 5, o 8-jej rano i od 1 do 2 p. p. 6175-3

S klep korzenny do sprzedania. Sienkiewicza 40. 6261-2

U czeń VI klasy udziela pomocy do klas. I, II, III, IV. Piotrkowska 188, sklep. 6140-1

W ynajmę 1-2 pokoje z kuchnią w śródmieściu lub sklepowe. Oferty proszę składać w administracji „J. S.”. 6178-2

W ynajmę 500. rocznie i więcej od 1000. pitań 10000-12000. Będę płacił cichemu współwłaścicielowi lub współwłaścicielce, która ewentualnie może spełniać obowiązki gospodyni. Gwarancja kapitałowa. Oferty sub „Wynajm” w Rozwoju. 6251-1

W ynajmę 100. Poszukuję pokoju umeblowanego z pościelą. Cegielniana 64, hotel, numer pokoju 18. 6238-1

Z agubiona dokumenty.

A ndrzej Siwy zagubił: paszport rosyjski wydany w gm. Krzyżanów pow. piotrkowski, książkę z kooperatywy „Kółko jarz Polski” i rewers na 50 rubli wydany na imię Józefa Pawłowskiego. 6183-1

A ndrzejowi Dratwickiemu skradziono paszport austriacki wydany z Opoczna. 6180-2

A leksander Czechowicz zagubił legitymację węglową. 6255-1

B erta Nejmian zagubiła legitymację chlebową wydaną na 2 osoby. 6242-1

B rzyński Franciszek zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi oraz legitymację chlebową na 2 osoby. 6251-3

B rok Otto zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6167-1

F ranciszek Piepca zagubił paszport niemiecki wydany w gm. Widzew oraz dowody wojskowe. 6162-1

G órka Roman zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6157-1

J ózefa Jasiak zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6237-3

J ulia Szwarz zagubiła paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6241-3

J azimierz Świdzki zagubił paszporty rosyjski i niemiecki wydane z gm. Nowosolna. 6152-2

L udwikowi Jancowi skradziono paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6235-1

M atusiał Stanisław zagubił legitymację chlebową wydaną na 4 osoby. 6252-1

N awrocki Franciszek zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6188-1

S kradziono legitymację chlebową oraz różne dowody osobiste wydane na imię Łódzka Janca. 6238-1

S łabon Andrzej zagubił legitymację węglową № 1822. 6248-1

S tełanija Łaszczewska zagubiła paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6239-1

S zwedowicz Marja zagubiła paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6254-1

T eodor Kriger zagubił legitymację chlebową wydaną z cechu rzeźniczego. 6227-1

T eodor Milon zagubił paszport rosyjski wydany w Pabjanicach. 6158-1

W ójcik Ludwik zagubił paszport niemiecki wydany w Łodzi. 6154-1

W aktonja Augustyniak zagubiła paszport niemiecki wydany z pow. Koto gubernia Kaliska. 6158-1

W ładysław Kabza zagubił świadectwo szkolne z 308 w dane 10 stycznia 1919 roku drugiego Polskiego Gimnazjum filologicznego. 6250-1

Z agubiono świadectwo szkolne Adolfa Altwasser, zam. Aleksandrowska № 48. 6250-1